

Σύγχρονος αντιρατσιστικός, διαθεματικός και καταργητικός φεμινισμός: Για τη φεμινιστική θεωρία της βίας της Françoise Vergès (Εκτός Γραμμής, 2025)

Μετά το [Μανιφέστο για έναν φεμινισμό του 99%](#) (Εκτός Γραμμής, 2023), η μωβ σειρά των εκδόσεων Εκτός Γραμμής συστήνει στο ελληνόφωνο κοινό ένα ακόμη σημαντικό κείμενο της σύγχρονης φεμινιστικής θεωρίας καθώς και τη συγγραφέα του Françoise Vergès. Η Vergès είναι μια από τις πιο αντιπροσωπευτικές εκπροσώπους του καταργητικού αποαποικιακού διαθεματικού φεμινισμού στην Ευρώπη. Γεννημένη το 1952 στο Παρίσι, αλλά μεγαλωμένη στη Reunion και στην Αλγερία, κόρη του Paul Vergès – ιδρυτή του κομμουνιστικού κόμματος της Reunion- και της κομμουνίστριας και επαγγελματικού στελέχους του ΚΚΓ Laurence Deroin, η συγγραφέας φέρνει στο έργο της εμπειρία της μετα-αποικιακής και υπερπόντιας Γαλλίας και της ιστορικότητας των αγώνων για χειραφέτηση και αποαποικιοποίηση.

Έχοντας μεγάλη σύνδεση με τη γαλλική, αγγλική και αμερικάνικη ακαδημία (Σορβόνη, Goldsmiths, Berkeley) είτε ως ερευνήτρια, είτε ως διδάσκουσα η Vergès έχει αναδείξει στη διαδρομή της τις εσωτερικές αντιφάσεις της θεσμοποιημένης φεμινιστικής θεωρίας και των πολιτισμικών σπουδών που διδάσκονται στα πανεπιστήμια, προτείνοντας κρίσιμα στοιχεία για την ανανέωση και τη ριζοσπαστικοποίηση τους. Ολόπλευρα αφοσιωμένη στους σκοπούς ενός από-αποικιακού διαθεματικού φεμινιστικού κινήματος, η Vergès έχει ένα θεωρητικό έργο που καλύπτει ένα ευρύ φάσμα από τις φεμινιστικές όψεις των αντι-αποικιακών κινήματων μέχρι τον απολογισμό των σύγχρονων εκδοχών διεθνοποιημένου διαθεματικού φεμινισμού.

Είναι όμως η λευκή κυριαρχία ο ελέφαντας στο δωμάτιο του σύγχρονου φεμινιστικού κινήματος; Απολήγει η επίκληση στη διαθεματικότητα σε πολιτική πρακτική ή λειτουργεί σε ένα αφηρημένο επίπεδο που δε συνδέεται με πολιτικά αιτήματα και διεκδικήσεις προς τους θεσμούς ή την κοινωνία; Ενεργή στο φεμινιστικό κίνημα για πάρα πολλά χρόνια η Vergès έχει ολόπλευρη εποπτεία της ιστορικότητας των διαλόγων στο εσωτερικό του και των διαφωνιών που έχουν αναπτυχθεί από τη δεκαετία του ογδόντα μέχρι σήμερα. Η διάσταση της φυλετικοποίησης ως προϊόντος της συμβολικής και υλικής διατήρησης της αποικιακότητας είναι καθοριστική αναλυτική κατηγορία στο έργο της.

Στο βιβλίο της *Μια Φεμινιστική θεωρία της βίας: Για μια αντιρατσιστική πολιτική της προστασίας*, η

Vergès μιλώντας με αναφορά στη προστατευτική γαλλική νομοθεσία για τα θέματα της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας θέτει ένα ερώτημα που εύλογα κατά τη γνώμη προκύπτει από την ίδια την πραγματικότητα: Πώς είναι δυνατό η ένταση της επισφάλειας και της βίας να αυξάνεται όλο και περισσότερο για τις φυλετικοποιημένες γυναίκες, ενώ την ίδια στιγμή αυξάνονται η θεσμική προστασία και οι νόμοι ενάντια στην έμφυλη βία και την ενδοοικογενειακή βία; Το ερώτημα αυτό είναι το εφελκυστικό για να αναπτύξει η συγγραφέας τις θέσεις της απέναντι στον λευκό, κρατικοποιημένο ή οικουμενικοποιητικό φεμινισμό όπως τον ονομάζει, που «ξεχωρίζει», την έμφυλη βία – αποιστοριοποιώντας την- από τον συστημικό ρατσισμό, την ισλαμοφοβία, τη φτώχεια και τις σύγχρονες μορφές αποικιοκρατίας και αποικιακής δουλείας.

Η Vergès (δικαίως) καταγγέλλει τον ρατσισμό των «εκπολιτιστικών» λόγων περι φεμινισμού και ισότητας, που καταλήγει να ρίχνει όλο το βάρος της ιστορικοποιημένης κοινωνικής, οικονομικής και έμφυλης βίας στις φυλετικοποιημένες κοινότητες της Γαλλίας. Όπως ανέφερε σε μια παλιότερη συνέντευξη της η ίδια η συγγραφέας στο Terrafemina.com τον Νοέμβριο του 2021 συνοψίζοντας το κεντρικό ερώτημα του βιβλίου της:

«Από την μία πλευρά αυτή η απίστευτη διάσταση μεταξύ του πολλαπλασιασμού της προστατευτικής νομοθεσίας από τη μία πλευρά και του πολλαπλασιασμού των μορφών της βίας, της λογοκρισίας και της καταπίεσης από την άλλη. Μέσω αυτού του διπλού λεξιλογίου της ιδεολογίας του Κράτους, τί σημαίνει τελικά «προστασία» και «ασφάλεια»; Δεύτερο ζήτημα: ο πολλαπλασιασμός των κοινωνικών κινητοποιήσεων απέναντι στις [γυναικοκτονίες](#). Και μέσω αυτών, ο τρόπος με τον οποίο αυτός ο αγώνας γίνεται αντιληπτός ως αγώνας πολιτικός- όπως κάνουν οι [ακτιβίστριες φεμινίστριες στη Νότια Αμερική](#). Τρίτο ζήτημα: ο τρόπος με τον οποίο απαντάμε σε αυτή τη βία. Πώς να την αντιμετωπίσουμε με τρόπο δίκαιο απέναντι σε ένα σύστημα αποκλειστικά φυλακιστικό; Αναρωτιέμαι τελικά από που προέρχεται αυτή η ασύλληπτη άσκηση βιαιοτήτων τις οποίες υφιστάμεθα. Ναι, η βία πάντα υπήρχε. Αλλά σήμερα, έχουμε την εντύπωση ότι σε κάθε γωνιά της κοινωνίας μας πολλαπλασιάζεται και ότι τα καταφύγια είναι όλο και πιο σπάνια. Βία φυσική, οικονομική και πολιτισμική... Ένας πλανήτης όπου τα ποτάμια είναι μολυσμένα και τα μόνα προστατευμένα μέρη φαίνεται να είναι αυτά που χτίστηκαν από τους πλουσιότερους ανθρώπους, οι οποίοι υψώνουν τείχη για να κρατήσουν τους άλλους έξω. Η προστασία είναι πολυτέλεια. Και κάποιοι άνθρωποι αισθάνονται ακόμα πιο εγκαταλελειμμένοι».

Με ένα γεμάτο αυτοπεποίθηση χειραφετησιακό λόγο η Vergès δε διστάζει να μιλήσει για τον «προληπτικό εμφύλιο πόλεμο» που διεξάγει το γαλλικό κράτος σε βάρος των φυλετικοποιημένων κοινοτήτων της Γαλλίας, που έχει την καταγωγή του στην ίδια την αποικιοκρατική ιστορία του κράτους, καταγγέλλοντας επίσης τις συνέργειες του λευκού μεσοαστικού φεμινισμού με το τελευταίο. Η στρέβλωση της «διαρκούς ειρήνης» που παρουσιάζει ως κατάκτηση του το νεοφιλελεύθερο αστικό κράτος δεν είναι τίποτα περισσότερο από ένα πλέγμα τιμωρητικών τεχνολογιών, αστυνόμευσης και φυλακής. Το βιβλίο της μας γεμίζει με εικόνες δομικής βίας, όπως εκείνη των γονατισμένων παιδιών της Μαντ-λα-ζολί, οι μητέρες των οποίων έγραψαν ότι δεν

αποδέχονται «αυτή την κατάσταση της μόνιμης αδικίας, θέλουμε μόνο ειρήνη». Με την αναφορά αυτή η συγγραφέας μας θυμίζει ότι η καντιανή ειρήνη δεν μπορεί να είναι προνόμιο της λευκής μεσαίας τάξης, που «διδάσκει» φεμινισμό από τη θέση ενός προνομιούχου ιεραποστόλου.

Ακόμη κι αν οι διεκδικήσεις προς το κράτος είναι ένα δικαιολογημένο και αναγκαίο τακτικό μέσο του φεμινισμού, δε μπορεί να είναι ο ορίζοντας ενός μαχητικού σύγχρονου διαθεματικού και αντιρατσιστικού φεμινιστικού κινήματος. Η Vergès επαναφέρει την επικαιρότητα ενός φεμινισμού που αντιστέκεται στην παγίδα της «κατοπτρικής βίας» και που οργανώνεται γύρω από χειραφετησιακά και μετασχηματιστικά αιτήματα και κοινότητες αλληλεγγύης και που δίνει αγώνες ενάντια στον καπιταλισμό και στις μορφές δομικές ρατσισμού και σύγχρονων απαρτχάιντ που σήμερα οδηγούν ξανά σε γενοκτονία.

*Η ελληνική μετάφραση της συνέντευξης της Vergès στην Clement Aubrun στο Terrafemina.com δημοσιεύθηκε σε ελληνική μετάφραση στο Jacobin Greece στις 24.11.2023 και είναι διαθέσιμη [εδώ](#)

Francoise Vergès, *Μια φεμινιστική θεωρία της βίας: Για μια αντιρατσιστική πολιτική της προστασίας*, μτφρ: Αριάδνη Μοσχονά, Αθήνα: Εκτός Γραμμής, 2025

Σχεδιασμός Εξωφύλλου: Αναστασία Βλάσση.

***Σημειώσεις:**

Francoise Vergès, *Μια φεμινιστική θεωρία της βίας: Για μια αντιρατσιστική πολιτική της προστασίας*, μτφρ: Αριάδνη Μοσχονά, Αθήνα: Εκτός Γραμμής, 2025, σ. 51

Η συγγραφέας αναφέρεται στη προσαγωγή 162 νέων μεταξύ 12 και 19 ετών σε προάστιο του Παρισιού οι οποίοι εξαναγκάστηκαν από την αστυνομία να παραμείνουν γονατιστοί με τα χέρια στον αυχένα ή στην πλάτη για ώρες, ενώ ένας αστυνομικός διακίνησε ένα βίντεο στα social media με το σχόλιο «να μια τάξη που κάθεσαι φρόνιμα», Στο ίδιο, σ. 50.

Με πρωτοβουλία των 151 μητέρων της Μαντ-λα-ζολί (όπως αυτοπροσδιορίστηκαν) την επόμενη χρονιά οργανώθηκαν μαζικές διαδηλώσεις διαμαρτυρίας ενάντια στην κρατική καταστολή και τη φυλετικοποιημένη βία του κράτους, που η αστική τάξη της γαλλίας εξακολουθεί να νομιμοποιεί ηθικά ως προταστευτική.

Στο ίδιο, σελ. 52

Στο βιβλίο η συγγραφέας παραπέμπει σε ενότητες των *Παραβολών* της Οκτάβια Μπάτλερ, Στο ίδιο, σ.91